

13. Поважний О.С. Корпоративні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / О.С. Поважний, Н.С. Орлова. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2012. – 197 с.

14. Омельчук В.О. Державне регулювання ринку доступного житла в Україні: дис. доктора економ. наук: 08.00.03 / В.О. Омельчук; НДЕІ. – К., 2011. – 486 с.

15. Борецька Н.О. механізми державного регулювання ринку освітніх послуг в Україні: авторефер. дис... канд. наук держ. управ.: спец. 25.00.02 / Н.О. Борецька. – К., 2013. – 20 с.

16. Корягіна Т.В. Державне регулювання корпоративного сектору економіки України / Т.В. Корягіна // Фінансово-бюджетна політика в контексті соціального розвитку регіонів: тези Міжнар. наук.-практ. конф. (10–20 берез. 2009 р., м. Дніпропетровськ): у 2-х т. – Т. 1. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2009. – С. 98.

17. Солов'ян Ю.О. Розвиток системи управління державними корпоративними правами в Україні: авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук: спец. 08.00.03 / Ю.О. Солов'ян. – К., 2012. – 20 с.

*В.А. ПРЕДБОРСЬКИЙ,
д.е.н., професор, Національна академія внутрішніх справ*

Сучасна форма вітчизняного тіньового парасуспільства

У статті розглядається сутність тіньового парасуспільства як найбільш небезпечного, потужного тіньового макросуспільного утворення з найбільшим потенціалом тінзаційного впливу, тіньового перерозподілу власності та влади.

Ключові слова: незавершена модернізація, «автономна» тіньова держава, тіньова паразитарна економіка, тіньове парасуспільство, криміногенно-інноваційний тип тіньового зростання.

*В.А. ПРЕДБОРСКИЙ,
д.э.н., профессор, Национальная академия внутренних дел*

Современная форма отечественного теневого параобщества

В статье рассматривается суть теневого параобщества как наиболее опасного, мощного теневого макрообщественного образования с наибольшим потенциалом тенезационного воздействия, теневого перераспределения собственности и власти.

Ключевые слова: незавершенная модернизация, «автономное» теневое государство, теневая паразитарная экономика, теневое параобщество, криминогенно-инновационный тип теневого возрастания.

*V. PREDBORSKIJ,
doctor of Economics, professor, National Academy of Internal Affairs*

The modern form of domestic shadow parasociety

The article deals with the essence of shadow parasociety as the most dangerous, powerful shadow makroobschestvennogo education with the greatest potential impact tenizatsionnogo, shadow redistribution of property and power.

Keywords: incomplete modernization, «autonomous» shadow state, parasitic shadow economy, shadow parasociety, innovative crime-type shadow growth.

Постановка проблеми. В імперативно визначену суспільством необхідність системного реформування була трансплантована засобами кризового державного регулювання тінзаційна складова, системна деформація, нейтралізація офіційної програми реформування, вимог нормативних і законодавчих актів. У чому причини наявності в системі вітчизняного реформування цієї стійкої неодмінної супутниці, його неуспіху, високої адаптивної здатності антиреформістських сил?

Необхідність набуття сучасними суспільними реформами детнізаційного очищення знайшла відображення у ряді важливих законодавчих, нормативно-правових актів держави, таких як: закони України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2014–2017 роки» (2014), «Про запобігання корупції» (2014), Укази Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією» (2003) та «Про першочергові заходи щодо детнізації економіки та протидії корупції» (2005), постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки» (2015), цілий ряд відомчих актів з питань відстеження процесів тінзації економіки та розроблення рекомендацій щодо обмеження її зростання.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. До вітчизняних досліджень з тіньової економіки відносяться праці В.Д. Базилевича, А.В. Базилюка, О.І. Барановського, В.М. Бородюка, Г.С. Буряка, З.С. Варналія, А.С. Гальчинського, Я.Я. Дьяченка, С.О. Коваленка, І.І. Мазур, В.О. Мандибури, О.В. Турчинова та ін. Значний внесок у розробку адміністративно-правових і кримінально-правових аспектів протидії корупції зробили вітчизняні вчені-юристи.

У той же час у зв'язку з недостатнім системним вивченням явищ сучасних тіньових процесів причини їх існування та розвитку потребують подальшого вивчення, зокрема сучасні розвинуті тінзаційні форми, які мають потужний потенціал забезпечення тіньової деградації суспільства.

Метою статті є подальший дискурсивний розвиток вивчення причинного комплексу тіньового зростання, дослідження сучасних розвинутих тінзаційних форм, таких як тіньове парасуспільство, яке має найпотужніший потенціал впливу на тіньову деформацію суспільних процесів.

Виклад основного матеріалу. Суспільний імператив щодо проведення глибоких, ефективних реформ, очищення влади від тінзаційно-корупційних деформацій і деградації обумовлює необхідність пошуку механізмів відродження ефективного розвитку суспільства, його вихідних механізмів.

Це, в свою чергу, виділяє як предмет дискурсивного аналізу існуючу національну суспільну форму тіньового парасуспільства як сегмента суспільного ладу.

До головних компонентів останнього відносять цінності, політичне правління, економічну систему [1, с. 21]. До них належить також, на нашу думку, особлива форма взаємозв'язку та взаємозалежності держави й економіки, яка у величезній мірі характеризує особливості суспільної організації, інституційний устрій тих чи інших суспільних систем.

Економічна організація суспільства, якою б довершеною чи розвинутою вона не була, неможлива без забезпечуваного впливу політичних інститутів, державної влади, за допомогою державного механізму у правовій, конституційній, законодавчій та інших формах. Взаємодія економічної системи і держави являє собою полісистему суспільних відносин між структурами політичної і господарської влади з приводу використання ними в своїх специфічних інтересах національних економічних ресурсів. Ця полісистема, являючи собою широку мережу різноякісних форм взаємодії, держави та економіки, має, зокрема, визначальний характер впливу на наявність у суспільстві механізмів гальмування реформування, пряму зацікавленість певних суб'єктів бізнесу та влади у подовженні часових меж існування тіньового парасуспільства. В умовах вітчизняного суспільства, яке має генетичний зв'язок із традиційною (селянською) організацією, взаємодія, взаємозв'язок економічної та політичної систем, влади та бізнесу має характер функційної невідокремленості (синкретизму), змішування (гібридизації). Ситуацію, що визначає особливість взаємозв'язків між державою та економікою у вітчизняному суспільстві, слід охарактеризувати скрізь призму модернізації [2, с. 134–150] (відносно домінуючих західних країн) чи архаїзації (історичного повернення) [3, с. 3–8].

Країнам селянської цивілізації, які утворюють в сучасних умовах «друге» або «мале» суспільство по відношенню до пануючої західної, притаманний процес незавершеної модернізації. Для неї є характерними відсутність чітких кордонів між сферами діяльності, персоніфікація відносин, недосконалість механізмів контролю насилля та дуалізм норм [4, с. 15–30]. Інакше кажучи, трансформація «малого» суспільства у сучасне є процесом незавершеним.

Абстрактне структурне визначення сучасного модернізованого (розвинутого) суспільства передбачає одночасну трансформацію «простого» суспільства, в якому різні сфери повсякденної діяльності не диференційовані в складне індустріальне суспільство, що включає множини підсистем. Кожна підсистема має значний ступінь автономії стосовно до інших, в ідеальному вигляді сучасного модернізованого суспільства неподільність підсистем повинна бути зведена до нуля. «Головною умовою модернізації є функціональна диференціація підсистем, зокрема політики і релігії, економіки і політики, формування автономних сфер науки, мистецтва, приватного життя» [4, с. 19].

Взаємовигідне економічне співробітництво, взаємодія підприємницьких та владних структур є невід'ємним атрибутом ринкової західної економіки, в яких функціонально ролі держави та господарюючих (підприємницьких) структур є роз'єднаними. Теорія угод виділяє такі сфери діяльності, які в модернізованому суспільстві мають функціонувати як дифе-

ренційовані, роз'єднані підсистеми: ринкова, індустріальна, громадянська, традиційна, економічна, проектна, суспільної думки та творча [5, с. 220].

Великого значення надається відокремленому існуванню цих сфер один від одної, зокрема ринку від інших сфер. Так, вільний ринок передбачає такий режим свого функціонування, коли він позбавлений спільних механізмів впливу від політичної, соціальної чи традиційної підсистеми. Як антитеза йому тіньовий ринок виникає всюди, де «економіка повністю не відділена від інших сфер діяльності». І якщо утворення надійного бар'єру між ринком і суспільством знаходилося в центрі трансформації західних країн у XIX–XX ст., то функціонування країн селянської цивілізації йшло, великою мірою, зворотним шляхом. Це, зокрема, було характерним для радянської системи. Симбіоз партії та держави – стрижневий елемент радянської системи, який передбачав тісне переплетіння політичних, адміністративних й економічних функцій, наприклад, єдність політичного та господарського керівництва економікою.

Незважаючи на наявність потенціалу неоекономічного зростання, модель незавершеної модернізації селянського суспільства через неповну функціональну відокремленість різних підсистем одної від одної має потужний потенціал тінізації [6, с. 123–126]. Це призводить до можливості існування вкрай небезпечного явища «гібридизації» влади (форми інституційної комплексності) [7, с. 73–79], зрощення її, з одного боку, з економікою, з другого – з криміналітетом [8, с. 123–125; 9, с. 91–92].

Слід підкреслити, що комплексне дослідження проблем гібридизації суспільних відносин, побудованих на незавершеній модернізації, є стрижневим для відтворення логіки тінізації цих відносин. Гібридизація, змішування для цієї соціально-економічної структури є не тільки не випадковою, стохастичною подією, а й одним з головних іманентних чинників її розвитку, який необхідно підняти до рівня чинників, що визначають цивілізаційні переваги суспільної організації і водночас обумовлюють існування асиметрично більшого по відношенню до пануючої розвинутої структури західного суспільства тягаря проблем, пов'язаних, зокрема, з тінізацією економічних відносин.

Синкретизм (гібридизація) влади та бізнесу у вітчизняній економіці має не стільки значення як окремі, мозаїчні утворення, які мають значення як певні сегменти суспільного простору, стільки як потужні секторальні макросуспільні утворення з характеристиками симбіозу тіньової влади та елітного (олігархічного) бізнесу.

Синкретизм тіньового бізнесу та влади як макросуспільне утворення, як симбіоз тіньової влади та бізнесу потребують й відповідної адекватної форми владної організації, яка виявляється в існуванні тіньової «автономної держави» [10, с. 3–8].

Суспільна форма тіньової «автономної» держави є результатом діалектичного заперечення та утримання в собі (діалектичне зняття) попередніх форм історичного розвитку, вона має кланову неформальну структуру, сформовану на базі територіально-бізнесового та службово-бізнесового нагромадження клієнтських, корупційних зв'язків в адміністративно-бізнесових групах, що утворюють нетранспарентну, «автономну» (від офіційної держави, суспільства), паразитарну, паралельну офіційній, державу (державу – реципієнта паразитарних структур). Таким чином, дисфункційні проблеми організації влади, зокрема наявності в ній системної

тінізації, корупції в Україні, обумовлені найтіснішим зв'язком із закономірностями інтенсивного типу тіньової діяльності, розвитку метаморфоз неформальної організації, наявності джерел потенційної дисфункційності в їх генезі [10].

Існування автономної, тіньової держави за межами впливу, регулювання та контролю офіційної державної влади, замість цього зрощення її з провідними паразитарними сегментами влади, виведення з-під контролю суспільства, створення «автономної» тіньової держави – двійника офіційної, перетворює її на наймогутнішу частину сучасної тіньової діяльності, на основний активатор, репродуцент, каталізатор поширення паразитарної тінізації економічного життя через перекладання фіскального тягаря на плечі ординарної економіки. Ця друга тіньова, паразитарна «автономна» держава не тільки знаходиться поза офіційного контролю та регулювання, але й активно протистоїть, протидіє офіційній державі, в значній мірі обмежує її можливості щодо реформування та розвитку, контролю з боку суспільства.

Терміни існування «автономної» держави, структури, організації, головних її рухомих сил не є дзеркальним відображенням офіційної, панування головних політичних команд в «автономній» та паралельній офіційній державах має свої закономірності розвитку та механізми впливу.

Другою стороною симбіозу тіньової влади та бізнесу (економіки) у вітчизняному суспільстві в економіці є наявність тіньової паразитарної елітної структури, яка синкретично (гібридно) зв'язана з владою, органічно інтегрована з нею.

Сучасна елітна, паразитарна, тіньова економіка – це базовий (в межах загального економічного простору) системоутворюючий сектор народногосподарської структури, як правило, за межами реального сектора, який визначає головне спрямування, систему головних інтересів і протиріч економічного розвитку, характер зв'язку між базовим і периферійними секторами. Це синергетична форма утворення та розширення структурного розламу, що покладено на підсилення потоку гібридизації (синкретизму) вищих ланок влади та великого бізнесу. Дослідження конкретної соціально-економічної форми елітного сектора, його зв'язків з тіньовою державою залежить від відповідних функцій історичного етапу розвитку всієї економічної структури суспільства, в яких відбувається модифікація цієї форми. В умовах кризи державного управління, загострення протиріч модернізації, панування як провідної тіньової функції перерозподілу власності та влади елітний сектор не може не набувати паразитарної форми.

Змістом синкретизму «автономної» держави та тіньового, паразитарного (олігархічного) сектора є відносини господарювання для обмеженого кола осіб, забезпечених олігархічними, політичними відносинами, корупційними та родинними зв'язками з вищими щаблями адміністративної та судової влади, правоохоронних органів, відсутністю економічної, політичної, кадрової конкуренції в поєднанні з необмеженим доступом до національних ресурсів країни. Форма існування симбіозу елітного сектора та «автономної» держави набуває форми тіньового парасуспільства – альтернативного тіньового центру влади та суспільного тренду розвитку. У цих умовах корупція набуває системного характеру, стає неодмінним атрибутом адміністративної системи, іманентним способом її регуляції. Тіньове парасуспільство – це закри-

та сфера народного господарства, що монополізована олігархічними структурами, які мають на меті отримання надвисоких доходів за допомогою використання значною мірою спекулятивного фінансового капіталу [11, с. 10]. Існуюча як пануюча тіньова структура, тіньове парасуспільство утворює, відповідно до своїх потреб, і тіньову політичну, соціально-економічну інфраструктуру, що зумовлює тіньовий режим функціонування рядових суб'єктів господарювання.

Сучасна фінансова, економічна криза в країні, численні фактори «гібридної війни» активно виконують функцію щодо посилення перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарного, тіньового парасуспільства.

Найважливішими характеристиками тіньового парасуспільства в Україні є:

а) замкненість тіньового парасуспільства. Воно є головною сферою діяльності вищих державно-владних і олігархічних кіл, всередині яких точиться жорстока конкурентна боротьба за ті чи інші ніші елітної сфери. Потрапити до неї можна лише новим більш потужним фінансово-адміністративним колом, які здатні відтіснити стару еліту на другий план;

б) інформаційно-адміністративна, політична непрозорість тіньового парасуспільства. Якщо за кордоном політична, адміністративна діяльність, фінансові ринки є відкритими, інформація про них є доступною, то український ринок політичних, адміністративних, фінансових, майнових процесів є водночас зрегульованим, недорозвинутим і непрозорим;

в) зосередження фінансових ресурсів країни в олігархічних колах в елітарних структурах. Основу сучасної олігархії складає фінансова олігархія, яка являє собою союз фінансових і промислових груп. Вітчизняною особливістю цього явища, на думку О. Турчинова, є гібридна влада адміністративно-економічних груп (АЕГ), що формувалися на залишках владної адміністративно-радянської системи й отримали доступ до фінансових ресурсів у зв'язку з приналежністю їх до сфери державного управління [12];

г) залежність олігархічних кіл від державних фінансів. Український капітал не являє собою результат заробітку чи вдалого прикладання капіталу. Він є результатом перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, сформований із державної власності, з бюджетних коштів і прав на їх обслуговування;

д) існування різко асиметричних умов господарювання для різних суб'єктів, реалізація комплексу заходів щодо підтримки привілейованого становища паразитарної елітної економіки щодо інших суб'єктів. Це виявляється у нерівномірності, дискреційності, пріоритетності оподаткування, перекладанні фіскального тягаря на ординарних суб'єктів;

е) максимальне обмеження конкурентно-ринкового середовища в країні, свободи підприємництва, створення для суб'єктів ординарного підприємницького сектора режиму адміністративного та фіскального тиску, численних заборон і обмежень, виштовхування цього сектора за межі офіційної діяльності. У зв'язку з цим Україна, соціально-економічні умови якої мають великий потенціал розвитку підприємницького сектору, офіційно має цей сектор у непропорційно обмежених обсягах;

ж) трансформація тінізації елітної економіки у базовий фактор зростання суб'єктів підприємницької діяльності, тінізації та криміналізації всіх сфер суспільного життя, особливо економіки, структуризація організованої злочинності та

суб'єктів тіньової економічної діяльності, посилення в економіці монополістичних тенденцій;

з) завершення процесу щодо заміни офіційної влади владою паразитарної, тіньової «автономної» держави та адміністративно-економічних груп, які об'єднують представників державного апарату, суб'єктів економічної діяльності та кримінальних структур;

і) посилення паразитарності тіньового парасуспільства. Вона виявляється в наявності чіткого тренду до подальшої системної тінізації, архаїзації та гібридизації суспільних процесів за наявності певних детінізуючих альтернативних умов вибору, зокрема до реформування, зняття тіньютворюючих факторів розвитку;

к) закріплення за внутрішнім для парасуспільства звичаєвим правом найвищих для нього тіньових юридичних можливостей, нейтралізація будь-яких офіційних вимог законодавчих і нормативних актів, правоохоронних органів, судового переслідування;

л) формування потужних можливостей щодо реалізації провідної функції тіньового зростання у вітчизняних умовах – перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, різке обмеження легальних інвестиційних можливостей економічного режиму в країні.

Набуття тіньовим парасуспільством розвинутих тіньових проявів свідчить про наявність нового тіньового технологічного базису як змісту цього процесу. Таким є становлення криміногенно-інноваційного типу тіньового зростання.

Тіньова економіка виникає у просторі протиріч між різними (часто функціонально близькими формами чи сферами діяльності), наприклад між платіжоспроможним попитом і спроможністю виробничо-збутової, логістичної сфери його задовольняти, між зростаючими потребами суспільства та обмеженими засобами, які держава спрямовує та забезпечує щодо їх задоволення тощо. Розширення спектру таких протиріч, набуття ними кризової форми перетворюють їх на все більш розширений простір тіньової діяльності. Таким чином, екстенсивний тип тіньового зростання – це розширення паразитарної тіньової діяльності його на основі переважно кількісного збільшення обсягу протиріч при збереженні попередніх техніко-технологічних і кваліфікаційних параметрів тіньової діяльності. В певній мірі тіньова економіка при цьому типі зростання виконує і компенсаторну функцію задоволення суспільних потреб у зв'язку з тим, що офіційна система не в змозі задовольнити нагальні суспільні потреби.

Принципово інший тип зростання (тип інтенсивного тіньового зростання – криміногенно-«інноваційний») виникає в умовах «революції менеджерів», коли його суб'єкти активно використовують саму систему менеджменту, створюють широко розбудовану штучну систему кримінальної (криміногенної) неосфери менеджменту для здійснення тіньової діяльності – штучне розширення самого простору, сфер, форм тіньових процесів, їх методів та механізмів. Особливу потужність інтенсивному типу тіньової економіки надає його обумовленість синкретизмом (гібридизацією) її бізнесом і влади, інтеграцією, синергетизмом тіньової діяльності цих важливих функціональних суспільних сфер. Таким чином, інтенсивний тип зростання потребує принципово іншого – вищого техніко-технологічного її базису, що продукується надсучасними досягненнями менеджменту, інформатики, логістики, інноваційних технологій тощо. Слід підкреслити, що розвиток форм інтенсивного типу зростання тіньової діяльності

ті йде не внаслідок розвитку суспільних, кризових протиріч, а в результаті розвитку тіньового потенціалу менеджменту, перш за все, вищих його ланок та бюрократично-корупційних вищих ланок державного управління, їх тіньового, паразитарного менталітету та інтересу, які адекватно сформовані в умовах існування тіньового парасуспільства.

Таким чином, сучасна форма тіньового парасуспільства є найбільш розвинутою за своїми деформаційними, тінізаційними можливостями, вітчизняною макросуспільною тіньовою формою, яка має найпотужніший потенціал щодо реалізації своїх внутрішньокорпоративних цілей, спрямованих на поширення та поглиблення потуг тіньового простору, що мають високий ранг тіньової небезпеки – небезпеки надзвичайного звуження легітимної частини реалізації офіційної політики держави, подальшої руйнації, деградації інституційної системи держави, громадянського суспільства. Тіньове парасуспільство є найвпливовішим суспільним феноменом, який, незважаючи на високий потенціал українського суспільства в багатьох сферах суспільного життя, максимально мінімізує реальні результати національного розвитку.

Необхідність широкого реформістського оновлення суспільства обумовлює виконання для цього необхідної передумови – попереднього обмеження, поступового детінізаційного оздоровлення системи наявного тіньового парасуспільства. Адже, як правило, найрішучі реформістські заходи, покладені на існуючий тіньовий базис, можуть дати лише посилення (часто прискорене) подальших тінізаційних процесів. Отже, успішні суспільні реформи потребують наявності і реалізації попередньої стратегії детінізації. Інституційно її функційні органи можуть бути створені на базі підрозділів антикорупційного спрямування, що розбудовуються в країні, які мають між собою внутрішньосистемні зв'язки.

Висновки

В умовах вітчизняного суспільства, яке має генетичний зв'язок із традиційною (селянською) організацією, взаємодія, взаємозв'язок економічної та політичної систем, влади та бізнесу має характер функційної невідокремленості (синкретизму), змішування (гібридизації). Ситуацію, що визначає особливість взаємозв'язків між державою та економікою у вітчизняному суспільстві, слід охарактеризувати скрізь призму модернізації (відносно домінуючих західних країн) чи архаїзації (історичного повернення).

Синкретизм тіньового бізнесу та влади як макросуспільне утворення, як симбіоз тіньової влади та бізнесу потребують й відповідної адекватної форми владної організації, яка виявляється в існуванні тіньової «автономної держави».

Успішні суспільні реформи потребують наявності і реалізації попередньої стратегії детінізації системи тіньового парасуспільства. Інституційно її функційні органи можуть бути створені на базі підрозділів антикорупційного спрямування, що розбудовуються в країні, які мають між собою внутрішньосистемні зв'язки.

Список використаних джерел

1. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє / Б. Гаврилишин. – К.: Унів. вид-во Пульсари, 2009. – 248 с.
2. Предборський В.А. Теорія тіньової економіки в умовах трансформаційних процесів / В.А. Предборський. – К.: Задруга, 2014. – 400 с.

3. Предборський В.А. «Історичне повернення» як дискурсивний засіб побудови моделей суспільної організації в кризових умовах / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2014. – Вип. 7. – С. 3–8.

4. Олейник А.Н. Тюремная субкультура в России: от повседневной жизни до государственной власти / А.Н. Олейник. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 418 с.

5. Шамхалов Ф. Государство и экономика (власть и бизнес) / Ф. Шамхалов. – М.: ОАО «Изд-во «Экономика», 1999. – 414 с.

6. Предборський В.А. Тінізація міграції як наслідок протиріч процесів модернізації / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2006. – Вип. 11. – С. 123–126.

7. Предборський В.А. Явище інституційної компліментарності: протиріччя потенційних переваг та загроз / В.А. Предборський //

Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2010. – Вип. 12. – С. 73–79.

8. Кара-Мурза С.Г. Советская цивилизация (книга первая) / С.Г. Кара-Мурза. – М.: Алгоритм, 2001. – 528 с.

9. Огородник В. Тіньова економіка як кримінально-економічний феномен / В. Огородник // Політична думка. – 1996. – №3–4. – С. 91–92.

10. Предборський В.А. Типи тіньового зростання і форми тіньової організації національної економіки / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2015. – Вип. 12. – С. 3–8.

11. Потемкин А. Элитная экономика / А. Потемкин. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 360 с.

12. Турчинов А. Олигархофрения / А. Турчинов // Зеркало недели. – 2000 (5 фев.). – С. 3.

В.Г. АНДРІЙЧУК,
д.е.н., професор, академік НААН України,
І.С. САС,

аспірант, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Економічна концентрація: сутність і форми вияву

Розглянуто підходи до тлумачення сутності економічної концентрації та наведено власне розуміння даного поняття. Залежно від характеру розвитку даного процесу наведено дві форми вияву: корпоративно-управлінську та владно-управлінську.

Досліджено понятійний апарат стосовно великих аграрних і агропромислових компаній, доведено хибність беззастережного вживання поняття «агрохолдинг», уточнено поняття «холдингова компанія», наведено в Законі України «Про холдингові компанії України», запропоновано авторське трактування понять «агрохолдинг», «агропромисловий холдинг», «агропромислове формування як цілісне підприємство» та «агропромислове підприємство».

Ключові слова: економічна концентрація, ресурсна концентрація, корпоративно-управлінська концентрація, владно-управлінська концентрація, холдингова компанія, агрохолдинг, агропромисловий холдинг, агропромислове формування як цілісне підприємство, квазіхолдинг, квазіекономічна концентрація.

В.Г. АНДРЕЙЧУК,
д.э.н., профессор, академик НААН Украины,
И.С. САС,

аспірант, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Экономическая концентрация: суть и формы проявления

Рассмотрены подходы к толкованию сути экономической концентрации и приведено собственное понимание данного понятия. В зависимости от характера развития данного процесса приведены две формы проявления: корпоративно-управленческая и властно-управленческая.

Исследован понятийный аппарат крупных аграрных и агропромышленных компаний, доказана ошибочность безоговорочного употребления понятия «агрохолдинг», уточнено понятие «холдинговая компания», приведенное в Законе Украины «О холдинговых компаниях Украины», предложена авторская трактовка понятий «агрохолдинг», «агропромышленный холдинг», «агропромышленное формирование как целостное предприятие» и «агропромышленное предприятие».

Ключевые слова: экономическая концентрация, ресурсная концентрация, корпоративно-управленческая концентрация, властно-управленческая концентрация, холдинговая компания, агрохолдинг, агропромышленный холдинг, агропромышленное формирование как целостное предприятие, квазіхолдинг, квазіэкономическая концентрация.

V. ANDRIYCHUK,
doctor of economics, professor, Member of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine,
I. SAS,

postgraduate student Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Economic concentration: essence and forms of manifestation

Approaches to the interpretation of the essence of economic concentration have been considered and personal understanding of this concept has been provided. Depending on the nature of development of this process, two forms of manifestation have been distinguished: corporate-management and power-management. The conceptual apparatus in relation to major agricultural and agro-industrial companies has been investigated, the falsity of the unconditional use of the concept of «agricultural holding» has been proved, the concept of «holding company» has been clarified and cited in the Law of Ukraine «On Holding Companies of Ukraine», the author's interpretation of the concepts of «agricultural holding», «agro-industrial holding», «agro-industrial formation as an integral enterprise» and «agro-industrial enterprise» has been suggested.